ओम्

कुसुमाञ्जलिः

विद्वान् एन्. रङ्गनाथशर्मा

उदयप्रकाशनम्
राजाजिनगरम्, बेङ्गलूरु-५६० ०१०.

ओम्

कुसुमाञ्जलिः

विद्वान् एन्. रङ्गनाथशर्मा

उदयप्रकाशनम्
राजाजिनगरम्, बेङ्गलूरु-५६० ०१०.

Kusumānjali by Vidwan N. Ranganatha Sharma

© : Author

First impression : 2001

No. of Pages : iv+52

Price : 20/- (Twenty rupees only)

Publisher : M.S. Srinivasa Rao
UDAYA Prakashana
No.984, 11th 'A' Main Road,
3rd Block, Rajajinagar, Bangalore-10.
Ph.: 3389143

Printed at : **Vāgartha,** 149, 8th Cross, N.R. Colony, B'lore-19.
Ph.: 652 7677

निवेदना

समत्वेऽपि प्रतिपाद्यमानस्य अर्थप्रपञ्चस्य गद्यपद्ययोः, भावाभिव्यक्तेरतिशयः कश्चन पद्येषु पदमाधत्ते । छन्दोऽनुरोधेन पदसङ्घटनात्, गेयताया अवलम्बनात्, रचनावैचित्र्याच्च किमपि वैशिष्ट्यमनुभूयते श्लोकेषु । शास्त्रीयविचारेषु परं गद्याश्रयणमेव समुचितमिति विदुषां प्रतिपत्तिः ।

बाल्ये छात्रदशायामेव मे श्लोकरचनायां प्रवृत्तिकौतुकं प्रादुरभवत् । पत्रलेखने, शुभाशंसने, वार्ताकथने च अनुष्टुप्छन्दसा प्रायेण श्लोका निरमीयन्त । ततश्च विभिन्नप्रसङ्गेषु विविधवृत्ताश्रयणेन रचिताः प्रभूताः श्लोकाः । तेषु कति नष्टाः कति शिष्टाः कति दृष्टा इत्यपि न वक्तुं पारयामि । दृष्टाश्च श्लोकाः पुनरपि नष्टा मा भूवन्निति मनीषया पुस्तकरूपेणाधुना प्रकाशिताः । पुस्तकस्य च 'कुसुमाञ्जलिः' इति कृतं नामधेयम् ।

'नैव व्याकरणज्ञमेति पितरं न भ्रातरं तार्किकम्' इति न्यायेन कविताकामिनी नैव मां शाब्दिकं वृणुयात् । यद्यपि न वृणुयात् पितरम्, तथापि बालिका सती पितुरुत्सङ्गं प्रीत्या समुपविशतीति दृष्टं लोके ।

अस्मिन्नञ्जलावुपहृतानि कुसुमानि शोभनानि सुमानि वा कुत्सितानि वेति निर्णये सहृदया निकषायन्ते । अत एव उभयार्थकः कुसुमशब्दो निवेशितोऽस्ति ग्रन्थनाम्नि । यद्यस्ति किञ्चित् सौरभम्, आघ्रायताम्, नो चेन्निरस्यताम् ।

इति निवेदयति ।

एन्. रङ्गनाथशर्मा

श्री शारदायै नमः

करतलकलितानां फुल्लमल्लीसुमानां
प्रणवमहितनाम्नां स्वच्छमुक्तासमानाम् ।
उपहृतिभिरुपास्यं शम्भुमभ्यर्चयन्तं
भसितलसितभालं सद्गुरुं स्तौमि नित्यम् ॥

१. वाग्देवतास्तुतिः

कवीन्द्राणां चेतःस्फुरणमुकल्प्याप्रतिहतं
हतं लोकं जाड्यात् अमृतरससेकेन निभृतम् ।
समुज्जीव्य श्रेयःसुभगचतुरस्रं विदधती
जयत्येका वाणी निखिलजनहृन्मध्यनिलया ॥

गीर्वाणवाणीप्रशस्तिः

सुखदायिनि भवतारिणि जय संस्कृतसूक्ते
मृदुभाषिणि मुनितोषिणि जय विश्रुतकीर्ते ।
सकलावनिजनपावनि जय पुण्यविभूते
भवनेश्वरि भुवनेश्वरि जय विश्वविनूते ॥ १

श्रुतिचारिणि मतिकारिणि जय सूनृतवाणि
भ्रमनाशिनि बुधपोषिणि जय निर्जरवाणि ।
विधिभामिनि शुभकामिनि जय भारतभूषे
श्रवणामृतपदवादिनि जय देवि पुराणि ॥ २

कलनादिनि बलधारिणि ऋषिमानसजाते
रघुनन्दनगुणरञ्जनमुनिपुङ्गवगीते ।
कुरुपाण्डव चरिताम्बुधिजननि ध्रुवमूर्ते
जय भास्वति भगवन्मुख बहिरुद्गमपूते ॥ ३

गुरुशङ्कर फणभृद्धरपरिमार्जितपादे
कविशेखरनिवहार्पितनवमौक्तिकहारे ।
वसुधार्चितबुधनिर्मितकृतिचित्रकिरीटे
जय भारति करुणेक्षितजगतीतलभाषे ॥ ४

२. श्रीशारदापञ्चकम्

सुरैः सिद्धैर्मर्त्यैर्यतिभिरपि पूतैर्मुनिवरैः
विरक्तै रक्तैश्च प्रणतिभिरुपश्लोक्यमहिमा
गरिम्णः पारं या प्रणवमहिता संश्रितवती
परा वाग्देवी सा तिरयतु ममाज्ञानतिमिरम् ॥ १

यदीयापाङ्गानामसितजलजातद्युतिमुषां
लवाद्वैधेयोऽपि प्रभवति सुराचार्यपदवीम् ।
क्षणादेवारोढुं, विधुतहृदयान्तःस्थजडिमा
परा वाग्देवी सा दलयतु ममाज्ञानतिमिरम् ॥ २

करे धृत्वा वीणां मधुरमधुरस्वानरुचिरां
वसाना वासोऽच्छं विमलशरदिन्दुच्छविहरम् ।
स्वयं शुक्ला शुभ्रस्मितरदनकान्तिर्विजयिनी
परा वाग्देवी सा क्रथयतु ममाज्ञानतिमिरम् ॥ ३

अधिष्ठात्री दिव्या निगमवचसां भव्यमहसां
सवित्री सूरीणां हृदि विशदविज्ञानविभवम् ।
जगद्धात्री नेत्री प्रथितसकलागमविदां
परा वाग्देवी सा श्लययतु ममाज्ञानतिमिरम् ॥ ४

विधातुः सौभाग्यं प्रगुणितकलानां प्रसवभूः
निदानं विद्यानां जनिरमरवाचां सुखसुवाम् ।
प्रजानां माङ्गल्यं शरणमखिलानाञ्च विदुषाम्
परा वाग्देवी सा ग्लपयतु ममाज्ञानतिमिरम् ॥ ५

३. वीरोत्तेजनम्

जागृत जागृत भारतपुत्राः
चलतोत्तिष्ठत संभृतशस्त्राः ॥

शृणुथ न किं तं घर्घरनादं
प्रलयकरालं श्रुतिनिर्भेदम् ।
भैरवभेरी ध्वनितदिगन्तं
शत्रुविमर्दनमुद्घुष्यन्तम् ॥ १

शात्रवपांसुलपादत्रस्ता
भारतमाता शोचति शस्ता ।

निद्रां छिन्धि जहीहि च तन्द्रां
  धर करवालं हर रिपुजालम् ॥ २

यत् स्वातन्त्र्य बहुयत्नेन
  भारतमाता प्रापत् स्वेन ।
निर्दयमर्दित नररुधिरेण
  ह्रियते तत्तव मिषतोऽन्येन ॥ ३

दशरथपुत्रं स्मर दुर्धर्षं
  भीमं भीमकृतिं सामर्षम् ।
भार्याकर्षणरोषितचित्तौ
  जघ्नतुरुग्रौ समरे शत्रुम् ॥ ४

अद्य तु मातुः पश्य सखे त्वं
  केशेष्वरिणा निहितं हस्तम् ।
त्यज निःश्रीकं ह्रीकरशोकं
  भज भज भार्गवरोषम् ॥ ५

क्षत्रियधर्मं समरमवेहि
  भगवद्दिष्टं कर्णे धेहि ।
राज्यं भुङ्क्ष्व सपत्नं जित्वा
  स्वर्गं वा व्रज समरे मृत्वा ॥ ६

शान्तिर्दुष्टजनेषु व्यर्था
  क्लैब्यं मा स्म गमो हे पार्थ ।

स्वीयं धर्मं सम्यक् पाहि
  निर्भय भारत युध्यस्वेति ॥ ७

मस्तकमुच्चैरस्तु सखायः
  किं वः शाश्वतिकोऽयं कायः ।
द्रावितदुर्जनशत्रुनिकाया
  कीर्तिस्त्वेका भुवि निरपाया ॥ ८

किं ते भार्यासुतगृह लोभः
  भग्ने राष्ट्रे क्वास्ते लाभः ।
अन्याकीर्णं यदि ते राष्ट्रं
  विद्धि तदा तत् सर्वं भ्रष्टम् ॥ ९

जर्जरदेहे मा कुरु मानं
  निर्जरभावे भर संमानम् ।
भारतराष्ट्रध्वज उच्छ्रयतां
  भारत धर्मस्त्वनिशं ध्रियताम् ॥ १०

घातुकघाते नास्ति नृहिंसा
  हन्यादेवेत्युक्तिः किं सा ।
न श्रुतपूर्वा विश्रुतशास्त्राः
  राष्ट्रियवीरा धृतशस्त्रास्त्राः ॥ ११

भारतधर्मो मर्षणसीमा
  तथ्यं सर्वे मनुजा मान्याः ।

भ्रातर एव, परन्तु विरोधी
शस्त्रेणैव चिकित्स्यो द्रोही ॥ १२

विस्मृतिपथं यातु कश्मलविवादः
राष्ट्रियमतैरैक्यमस्तु न तु भेदः ।
जातिमतमौढ्यमुत्सार्यतां दूरात्
भारतम्बास्माकमेकैव माता ॥ १३

दृप्तमतङ्गजकुम्भोद्भेदन-
खरनखरोपमशस्त्रधराः
विद्युदभ्रस्फुरणोद्दीपित-
विष्वग्व्याप्नुवदस्त्रकराः ॥ १४

दिग्वल्लीष्वतिशुभ्रसुमोज्वल-
वृद्धिं यशसां वितनुध्वम् ।
भारतमातुर्दुःखध्वान्त-
ध्वंसनरवयो दीप्यध्वम् ॥ १५

४. भावैकता

अयं हिन्दुः क्रैस्तो यवन इति भेदोऽपसरतु
ध्रुवं राष्ट्रं नेतुं प्रगतिपरमैक्यं विजयते ।

अपां व्यूहश्चैकश्चलयति महद्यन्त्रमपि तत्
समेषां चैतन्यं वहति खलु राष्ट्रप्रवहणम् ॥ १

यदि क्रोधोऽजय्यो भवति भवतः शृणुसखे
कुरु क्रोधं तर्हि प्रबलिनि मतद्वेषभुजगे ।
तृषाशान्तिः कार्या न खलु सुरया किन्तु परया
पयःस्रुत्या देहेन्द्रियहृदयसन्तापहरया ॥ २

सौगन्ध्यमिव पुष्पेषु सर्वधर्मेषु सौहृदम् ।
अस्ति तेनोद्धरात्मानं बाह्याचारं किमीक्षसे ॥ ३

मध्विक्षुफलवर्गे यन्माधुर्यमनुवर्तते ।
तदिष्टं तत्किल ग्राह्यं न त्वचा नाकृतिः पुनः ॥ ४

कूपाद्वा गृह्यतां पाथो नलिकाया नदादपि ।
सिध्यत्यभीप्सितं चैवं श्रेयोऽखिलमतादपि ॥ ५

एको देवः सर्वभूतेषु साक्षी
तत्पुत्राः स्मो भारताम्बा च माता ।
सौभ्रात्रं नस्तोषणं सर्वकाले
मातापित्रोः सैव पूजा न चान्या ॥ ६

५. चैत्रोत्सवः

हिमानि धुन्वन् कुसुमानि हासयन्
फलानि तन्वन् व्रततीश्च नर्तयन् ।
द्रुमावलीः पल्लवयंश्च हर्षयन्
जनान् वसन्तः समुपागतः सखे ॥ १

शितशीतलतुहिनकणैः
खरतरवातैर्हतैर्निशीथैश्च ।
व्याधैरिव मृगपोताः
खिन्नाश्चैत्रेण मोचिता दीनाः ॥ २

ग्रीष्मे चोष्ममरीचिनाऽखिलजगद्धन्दह्यते निर्दयं
वर्षासु स्तनितोद्धुरैर्जलधरैश्चेखिद्यते सन्ततम् ।
हेमन्तेऽधिकशैत्यमेव शिशिरे सान्द्रा हिमानीधुनी
स्थाने तत्कवयः समीप्सितगुणं सन्तं वसन्तं विदुः ॥ ३

हरिद्वर्णैः पत्रैः सितरुधिरपीतैश्च कुसुमैः
विराजन्तो वृक्षा मम मनसि हर्षं विदधते ।
इमेऽनङ्गादेशात् धृतशरशिरस्त्राणकवचाः
वशीकर्तुं विश्वं सपदि समवेताः किमु भटाः ॥ ४

चित्रैः पत्रैः प्रफुल्लैः सुरभिसुमचयैर्भृङ्गसङ्गीतगीतैः
नीपैश्चेतोऽपहारि प्रमदवनलतामञ्जरीवञ्जुलैश्च ।

मित्रैर्मन्दानिलाद्यैः पिकशुकनिकरोद्घुष्टवाद्यैः प्रतीतो
जैत्रं चैत्रोऽधिरूढो ललितकिसलयोद्भासि चूतं वरूथम् ॥ ५

६. वर्षाकालः

खरकरपरितप्तान् सान्त्वयन् धीरशब्दैः
शरमुचमपि चापं धारयन् श्यामलश्रीः ।
कनकसुभगसीताविद्युदालिङ्गिताङ्गो
रमयति जलवाहो भद्रकारीव रामः ॥ १

रविकरपरिखिन्नैर्हर्षसंफुल्लनेत्रैः
व्यवसितकृषिकृत्यैः कर्षकैर्वीक्ष्यमाणः ।
जनकतनुजयेवालिङ्गितः श्यामलाङ्गो
रघुपतिरिव मेघो विद्युता द्योततेऽसौ ॥ २

कनकमयकशाभिर्विद्युदाख्याभिरेते
निशिचरगणबुध्या ताडिता वासवेन ।
स्तनितमयनिनादैर्नीलकाया रुदन्तो
ध्रुवमिह जलवाहाः पातयन्त्यश्रुधाराम् ॥ ३

७. श्रीशृङ्गेरी सद्विद्यामहापाठशालायाः १०३ तम वत्सरीयमहोत्सवस्य अध्यक्षभाषणावसरे स्वीयश्लोकाः

शृङ्गेरीपुरवासिनी श्रुतिशिरःसञ्चारिणी तारिणी
तुङ्गातीरविहारिणी दिविषदां वाणी भवोत्सारिणी ।
श्रीमच्छङ्करदेशिकेन्द्रवचसां धात्री ध्रुवा देवता
भक्तानां वरदा बुधस्तुतपदा पायात् सदा शारदा ॥ १

अङ्कुशं द्वैतवादस्य शङ्कराचार्यमाश्रये ।
मद्गुरुं सद्गुरुं साक्षादद्वितीयं जगद्गुरुम् ॥ २

जहौ गृहसुखं वशी सपदि निर्व्रजन् शैशवे
पपौ गुरुमुखेरितं श्रुतिरसायनं शङ्करः ।
जगौ दिशि दिशि भ्रमन् भवविदारि तत्त्वं नृणां
कलौ किमपरः कृती तदुपमो मुनिर्वीक्षितः ॥ ३

ऊर्ध्वोर्ध्वमारुह्य यदर्थतत्त्वं
जगद्गुरोर्धीर्भृशमालुलोके
अतीत्य तद्वैदिकमन्यदीक्षितुं
सुधीर्न कश्चित् प्रभुरस्ति लोके ॥ ४

अभिनवगुणलक्ष्मीं वाक्पटुत्वे दधानाः
निरुपममतिशक्तिं शास्त्रजातेऽपि शुद्धाम् ।
मधुसमकरुणार्द्रां भक्तवृन्दे च दृष्टिं
विदधतु कुशलं श्रीभारतीतीर्थपादाः ॥ ५

८. मुक्तकानि

कः पक्षः संश्रितस्ते परमगुणनिधे 'काङ्ग्रेस्' ऐ पूर्वरात्रे'
'फार्वर्ड्ब्लाक्' प्रातरद्य प्रचलति हृदयं निर्वृतं नात्र पक्षे ।
सत्यं ब्रूयां सखे त्वां शृणु मम जनतापक्ष एव प्रियः स्यात्
धावेद्यत्र पभूतं प्रवहति मधु तत् पुष्पमेवालिवृन्दम् ॥ १

★★★

विद्युद्वल्लीवलित इव नीलाम्बुदो नीरजास्यः
सीताश्लिष्टः कनकरुचिना वायुपुत्रेण भक्त्या ।
संवाह्याङ्घ्रिर्भजकजनताभद्रकोदण्डमुद्रः
पायाद्देतौ रघुकुलपतिर्दम्पती संततश्रीः ॥ २

★★★

श्लिष्टशब्दनिबिडं जटिलोक्तं
कूटशब्दघटितं पटुवेद्यम् ।
नैषधीयचरितं यदि भेद्यं
नारिकेलमिव तत् खलु हृद्यम् ॥ ३

★★★

भासो हासः कविकुलगुरुः कालिदासो विलासः
शब्दब्रह्मप्रमितभवभूतिस्तु यस्याः प्रकाशः ।

सेयं वाणी रघुकुलपतेर्नाम संकीर्तयन्ती
  श्रेयो देयादमृतरसनिष्यन्दिनी सज्जनानाम् ।। ४

('भास-कालिदास-भवभूतिभिर्वर्णितः श्रीरामः' इति विषयमाश्रित्य भाषणावसरे)

★★★

जयत्येको भासः प्रभुरुचितवागर्थघटने
  पटुः काव्यांशानां सरसपरिवृत्त्यान्यकरणे ।
दयावान् दोषेऽपि प्रकटितगुणानां जनिभृतां
  प्रसूतिः शुभ्राणाममृतलहरीणामिव गिराम् ।। ५

★★★

मोहान्धकारहरणो विषयोन्मुखानां
  स्नेहामृताशनरतो निजसेवकानाम् ।
निर्भासको निखिलयोगमहापथानां
  देदीप्यते भुवि गदाधरधर्मदीपः ।। ६

हे रामकृष्ण मधुरं तव सच्चरित्रं
  त्वत्पुण्यनाम मधुरं मधुरं त्वदङ्गम् ।
संभाषणञ्च मधुरं मधुरञ्च गानं
  तत् किन्नु यन्न मधुरं भवति त्वदीयम् ।। ७

★★★

वासिष्ठः कविशेखरः कुलपतिः साहित्यविद्यागुरुः
सर्वाम्नायविदग्रणीः श्रुतिशिरोमालाजटालो मुनिः ।
वाग्मी वादिगदाङ्कुशः कलियुगव्यासस्तपो देहभृत्
वेदानामवनाय पावनयशा आविर्बभूवावनौ ॥ ८

★★★

बीजं वाल्मीकिगीतश्रुतिसुभगकथाकल्पवल्लीसमृद्धेः
मूलं दैत्येन्द्रकल्पोद्धतशमनविधौ भागधेयं मुनीनाम् ।
पुष्पं सौजन्यसंपन्मयविनयतरोः श्रोत्रपेयं जनानां
नाम श्रीधामरामेत्यसमसुखफलं व्यादिशेत् सज्जनानाम् ॥

९. कर्णाटकविधान परिषत् सदस्यस्य
श्रीनरहरिमहोदयस्य अभिनन्दनसमारम्भे
स्वागतपद्यमालिका

स्वस्ति श्रीरस्तु मातस्त्रिभुवनमहिते देवि गीर्वाणवाणि
व्यासप्रष्ठैर्मुनीन्द्रैरहरहरुदितश्रौतशब्दोपसेव्ये ।
यावद् भूमौ ध्रियन्ते नरहरिसदृशा वाग्मिनः शासितारः
तावत्ते नैव कार्यस्तनुरपि तनिमप्राप्तिशङ्काविषादः ॥ १

प्राचीनाचार्यवर्यानुदिनरचितग्रन्थपुष्पार्चिताङ्घ्रे
वाचां मोचाफलानां मधुररसमुचां मार्मिकैः कोविदाग्र्यैः ।

भासाद्यैः शारदेन्दुद्युतिमतिविततामम्ब ते दिशु कीर्तिं
जानन्तः सन्ति सन्तो नरहरिसदृशा देवि मा भूद्विषादः ॥ २

आर्य श्रीमन् नमस्ते नरहरिपदसंबोध्य गीर्वाणवाणी-
प्राणास्माकीनराज्ये प्रथमपरिषदि प्रस्तुतानां विधीनाम् ।
स्वीकृत्यामर्त्यवाचा कविकुलनुतया शासकस्त्वं प्रतिज्ञां
ऐदंपूर्व्यं व्यतानीः, विकसितमनसः स्वागतं ते विदध्मः ॥ ३

प्राज्यैरिज्यादिकृत्यैः प्रचयमुपगता भारती संस्कृतिर्या
यामाहुस्तत्त्वशास्त्रैरतुलितयशसं सूरयस्ते प्रतीच्याः ।
तामुद्दामप्रभावां दधति किल गिरःसंस्कृतास्तद्रहस्यं
वेत्थ त्वं तेन हृष्टा वयमिह नृहरे स्वागतं व्याहरामः ॥ ४

केचिद्दीनाश्चरन्तो विकलितमतयो ह्रीकरोलुकचर्यां
सौरं तेजोऽसमर्थाः सहितुमुपचितं संहरन्ति स्वचक्षुः ।
केचिद्हंसायमाना नरहरिसदृशाश्चक्षुरुन्मील्य धीराः
सारं सारस्वतं संस्कृतगिरि निहितं तं पिबन्तो जयन्ति ॥ ५

आदर्शः स्थापितोऽयं सपदि नरहरे शासकानां समेषां
स्वीकार्यासौ प्रतिज्ञा परिषदि सकलैः स्वीयया भाषयेति ।
स्वीया चैषैव वेद्या भरतभुवि समा संस्कृता जातु नान्या
मान्या ध्वन्यध्वनैवं ध्वनितवत इदं स्वागतं व्याहरामः ॥ ५

प्राचार्याः पाण्डुरङ्गिप्रभृतिबुधगणाः स्वागतं वः सभायां
ये छात्राः ये च वाचां महिममधुरतावेदिनः संस्कृतज्ञाः ।

सौहार्दादागताः संस्कृतगिरि पुरुषा योषितः साभिमानाः
तेषां युष्माकमेते सविनय विहिताः सन्तु साधुप्रणामाः ॥ ९

वयमिह मिलिताः स्मः शासकं तं वरेण्यं
नरहरिमभिनन्द्य स्याम धन्याः कृतज्ञाः ।
इति हृदि परिचिन्त्य, श्रीहरिः पातु सर्वान्
जयतु विबुधवाणी तारिणी सज्जनानाम् ॥

१०. श्रीमातृस्तुतिः

श्रीविद्वद्वरसद्गुरोर्नरहरेः सत्संप्रदाये स्थितां
श्रीलक्ष्मीनरसिंहदेशिककृपासंप्राप्तदीक्षां शुभाम् ।
श्रीसिंहाद्रिकरावलम्बनविधेः संवृद्धपुण्योदयां
श्रीदेवीसदृशीं दृशा विमलया श्रेयो दिशन्तीं नुमः ॥ १

नित्यतृप्तिनित्यतुष्टिनित्यभक्ति निश्चलां
सत्यदृष्टिसत्यशक्ति चित्तशुद्धिभिः स्थिराम् ।
भक्तकोटिवन्द्यमानपावनाङ्घ्रिपङ्कजां
नागवेणिनामिकां स्मराम्यहं मदम्बिकाम् ॥ २

वागतीतवस्तुशोधने सदा समाहितां
रागदूरमानसां विशुद्धशीलशोभिताम् ।

त्यागभोगयोः समानयोगबुद्धिमाश्रितां
नागवेणिनामिकां स्मराम्यहं मदम्बिकाम् ॥ ३

स्वप्नसुप्तिजागरेषु राजते यदन्वहं
ज्योतिरेकमद्वितीयमस्मि तन्निरन्तरम् ।
इत्यभेदबोधनष्टजन्ममृत्युबन्धनां
नागवेणिनामिकां भजाम्यहं मदम्बिकाम् ॥ ४

शिष्यशिक्षणे विचारदक्षवाक्यवादिनीं
भक्तचित्तशोधने चिरन्तनोक्तिभाषिणीम् ।
पादपद्मसंश्रिते कृपाकटाक्षचारिणीं
नागवेणिनामिकां भजाम्यहं मदम्बिकाम् ॥ ५

ज्ञानमुद्रयेशजीवभेदबुद्धिवारिणीं
ध्यानमुद्रया चिरं मनोजयस्य बोधिनीम् ।
ज्ञानयोग भक्तियोग कर्मयोगगामिनीं
नागवेणिनामिकां नमाम्यहं मदम्बिकाम् ॥ ६

पञ्चभूतसञ्चये कलेवरे विनश्वरे
चिन्तनं विहाय हृद्यवस्थिते चिदम्बरे ।
सन्ततं मनो निधाय चिद्रसे विहारिणीं
नागवेणिनामिकां नमाम्यहं मदम्बिकाम् ॥ ७

शमदमसंपत्पूर्णां
पूर्णे ब्रह्मणि समाप्तविज्ञानाम् ।

विगलितभौतिकभावां
वन्दे सच्चित् सुखाम्बुधौ लीनाम् ॥ ८

श्लोकाष्टकमिदं पुण्यं यो भक्त्या नियतं पठेत् ।
स परां सिद्धिमाप्नोति गुरोः करुणया ध्रुवम् ॥

११. मनोबोधः

श्रीपतेः पदं श्रीकरं परम् ।
हे मनश्चिरं ध्याय तद्वरम् ॥ १

किं नु ते तया भोगजिन्तया ।
क्ष्वेडदन्तया भ्राम्यसे यया ॥ २

पङ्किले जले सङ्कटाकुले ।
चङ्क्रमं पुनः किं करोषि हे ॥ ३

कीशकल्प रे श्रीहरेः पदे ।
निर्मले जले मज्ज निष्कले ॥ ४

अर्थसंचयं चिन्तयस्यलम् ।
मृत्युमप्यहो चिन्तय क्षणम् ॥ ५

तृप्तिरेव नो वित्तराशिना ।
नाज्यबिन्धुभिः शम्यतेऽग्निना ॥ ६

कामलालनं खड्गलेहनम् ।
भोगजीवनं भोगिचुम्बनम् ॥ ७

याहि हे मनो राममाश्रयम् ।
रामनाम ते धाम सुस्थिरम् ॥ ८

कर्म सञ्चितं भुक्तमुत्कटम् ।
रामनामजं भोक्ष्यसे सुखम् ॥ ९

पिङ्गलाख्यया वेश्यया शुके ।
नामशिक्षणात् साधितं शिवम् ॥ १०

पुत्रमाह्वयन् विष्णुनामकम् ।
कोऽप्यजामिलः प्राप सद्गतिम् ॥ ११

भक्तिरस्तु ते रामनामनि ।
सत्यचिन्मये शान्त आत्मनि ॥ १२

मन्मना भव मां नमस्कुरु ।
इत्थमाह यस्तं भज प्रभुम् ॥ १३

चिन्मये सुखं यादृशं नवम् ।
तन्न जातुचित् स्वादितं त्वया ॥ १४

हे मनो मम क्षेमसद्धये ।
याहि सत्वरं श्रीहरेः पदम् ॥ १५

नो शृणोषि चेत् मूर्खमानस ।
प्राप्य दुर्गतिं क्लिश्यसे चिरम् ॥ १६

कोटिजन्मतः शाठ्यमेव ते ।
पातितोऽस्म्यतः क्लेशसागरे ॥ १७

भ्रष्टमार्ग हे शिष्टवन्मम ।
इष्टतामगाः दुष्टमायया ॥ १८

मत्तकाशिनीवित्तकाम्यया ।
मत्तमुद्धतं चित्त मां व्यधाः ॥ १९

इन्दिरापतिं नन्दनन्दनम् ।
चन्दिराननं व्यस्मरं विभुम् ॥ २०

किं तु मानस प्राप्तवानहम् ।
सख्यतस्तव स्वात्मसंविदम् ॥ २१

स्वस्ति याहि भो यत्र ते सुखम् ।
मत्पुरः परं तिष्ठ न क्षणम् ॥ २२

हन्त! किं शठो माञ्च कर्षति ।
नक्रवद् बलात् नैव मुञ्चति ॥ २३

किं करोम्यहं किं करो हरेः ।
बन्धमोचकं प्रार्थये प्रभुम् ॥ २४

हे हरे गुरो भक्तमाश्रितम् ।
रक्ष मां विभो मास्तु बन्धनम् ॥ २५

चित्तनामकः शत्रुरेषा मे ।
पातयत्ययं मां पुनर्भ्रमे ॥ २६

करुणया हरे त्वरय रक्षणे ।
मम चिरन्तनं परिहर भ्रमम् ॥ २७

गुर्वनुग्रहात् प्राप्तविद्यया ।
बन्धनं चिराद् लयमुपैद् बलात् ॥ २८

सच्चिदात्मकं स्वस्वरूपकम् ।
विस्मरन्नहं वञ्चितश्चिरम् ॥ २९

केवले स्थिरे नित्यनिर्मले ।
स्वे निरञ्जने संस्थितः पदे ॥ ३०

अस्म्यदं शिवः सोऽस्म्यदो सुखम् ।
हा३हु ह३हु हा हा३हु हा३हु हा ॥ ३१

१२. श्रीरामचन्द्रसुप्रभातम्

श्रीरामचन्द्रदयिते सीते जनकनन्दिनि ।
उत्तमे सर्वनारीणां सुप्रभातं मदम्ब ते ॥ १

कौसल्या सुप्रजा राम पूर्वा सन्ध्या प्रवर्तते ।
उत्तिष्ठ नरशार्दूल कर्तव्यं विश्वमङ्गलम् ॥ २

आजानुबाहुररविन्द दलायताक्षः
कोदण्डपाणिरनुजावनिजासहायः ।
ध्येयः सदा सकललोकहृदन्तरात्मा
राम त्वमेव शरणं तव सुप्रभातम् ॥ ३

वाक्यं गुरोरनुसरन् कुशिकात्मजस्य
हत्वा सुकेतुतनयामनयप्रतिष्ठाम् ।
धर्मस्य वीर जयमाद्यमदर्शयस्त्वं
श्रीरामचन्द्र रघुपुङ्गव सुप्रभातम् ॥ ४

यज्ञस्य रक्षणविधावथ गाधिसूनोः
अस्त्रेण ते सदहितो निहतः सुबाहुः ।
दैत्यः परोऽह्रियत पर्णमिवार्णवान्तः
श्रीरामचन्द्र रघुनन्दन सुप्रभातम् ॥ ५

गत्वा विदेहनगरीममरैरनम्यं
रौद्रं धनुर्दलयता जयतायताक्षीम् ।
काकुत्स्थ कीर्तिवनिताप्यमला त्वयाप्ता
सीतापते रघुपते नृपते प्रभातम् ॥ ६

घोरं प्रगृह्य परशुं परुषं ब्रुवाणो
धीर त्वया धृतशरेण स रैणुकेयः ।

नीतः शमं विपिनवह्निरिवम्बुदेन
श्रीरामचन्द्र जय संप्रति सुप्रभातम् ॥ ७

हत्वा विरोधिनमसच्चरितं विराधं
दत्वा वनेषु यमिनामभयं दयालो ।
लक्ष्मीपते विजयसे यशसेश नित्यं
श्रीरामचन्द्र जगदिन्द्र तव प्रभातम् ॥ ८

एकाकिना खरपराक्रमिणः खराद्याः
लोकं यमस्य गमिता भवता क्षणेन ।
तिष्ठन्ति किं नु भगणा द्युमणेः पुरस्तात्
श्रीरामचन्द्र सुरवन्दित सुप्रभातम् ॥ ९

सौवर्णवर्णवपुषा तव कर्तुमिच्छन्
मायाविनिर्मितजगत्त्रितयस्य मोहम् ।
मूढोऽसुरः शकलितः शितसायकेन
श्रीरामचन्द्र जय राघव सुप्रभातम् ॥ १०

उग्रोरगाविव निकृत्य करालबाहू
प्रक्षिप्य भीष्मवपुषं सुषिरे कबन्धम् ।
सौमित्रिणा सह मदीश ययाथ पम्पां
श्रीरामचन्द्र रघुवीर जय प्रभातम् ॥ ११

सुग्रीवसख्यबहुलीकृतकार्य शीघ्रं
सूनुं निषूद्य भवता बलिनं बलारेः ।

धर्मस्य सूक्ष्मतमन्ता विवृताऽवता नः
  श्रीरामचन्द्र मनुजेन्द्र जय प्रभातम् ॥ १२

अथ विरहसमुत्थं शोकवह्निं प्रियायाः
  रघुवर शमयिष्यन् स्तम्भयन्नम्बुराशिम् ।
त्रिभुवनजयकेतुं बन्धयित्वाऽथ सेतुं
  प्लवगबलमनैषी राम ते सुप्रभातम् ॥ १३

पवनतनयमेरोः शृङ्गमारुह्य तुङ्गं
  रविरिव किरणौघैः कीर्णमन्धं तमिस्रम् ।
सपदि दनुजवृन्दं घोरमस्त्रैरुदस्यन्
  रिपुनिवहमजैषी देव ते सुप्रभातम् ॥ १४

गिरिमिव गुरुकायं भीषणं कुम्भकर्णं
  कवलमिव कपीनां यूथमाचामयन्तम् ।
मदगजमिव सिंहः संहरन् जिह्मगैस्तं
  सकलसुरगणैस्त्वं संस्तुतः सुप्रभातम् ॥ १५

लङ्कायां त्वं निशिचरपतिं सांपराये मथित्वा
  भक्तं साधुं तदनुजमथो स्थापयित्वा स्वराज्ये ।
देव्या युक्तः कनकनिभया विद्युतेवाम्बुवाहः
  प्राप्तोऽयोध्यां भरतवरदो राम ते सुप्रभातम् ॥ १६

यदर्थं जन्माभूत् प्रभव जगतां ते रघुकुले
  यदर्थस्ते वासो निखिलजगदावास विपिने ।

स धर्मः संसिद्धो दशवदनसंहारविधिना
प्रभातं संजातं कथयति खगानां कलरुतम् ॥ १७

कौसल्यातनयं प्रफुल्लनयनं कारुण्यनिःष्यन्दनं
सीतामानसराजहंसमनिशं योगीश्वरान्वेषितम् ।
मायामानुषवेषधारिणमजं कैवल्यनाथं विभुं
वन्दे दाशरथिं प्रभातसमये रामं जगन्मङ्गलम् ॥ १८

विदेदकुलनन्दिनी हृदयमन्दिरे बन्धुरे
विराजितमधोक्षजं जलदमेचकं रोचकम् ।
मनोगतमहारिपुप्रकरदारकं तारकं
प्रभातसमये भजे रघुवरं पुमांसं परम् ॥ १९

नमो धर्माय महते विश्वकल्याण धारिणे ।
नमः सन्याय शान्ताय श्रीरामाय नमो नमः ॥ २०

१३. सुब्रह्मण्यसुप्रभातम्

कल्याणानां निधानाय श्री श्रेयःप्रेयोविधायिने ।
सुब्रह्मण्याय महते परस्मै ज्योतिषे नमः ॥ १

स्वामिन्नशेषभुवनाधिपते नमस्ते
श्रीमन्निलिम्पकुलमौलिमणे नमस्ते ।

धामन्नुहारतपसां गतये नमस्ते
  क्षेमाय जागृहि नृणां तव सुप्रभातम् ॥ २

एतेऽरुणामलरुचः किरणा दिगन्ते
  सन्तन्वतेऽरुणभवो गगनं वितानम् ।
माणिक्यरञ्जितमिवाद्य तवालयस्य
  श्रीमत्कुमारभगवन् तव सुप्रभातम् ॥ ३

देव त्वदीयवचनं महतामलङ्घ्यं
  सम्पालयन्नुदित एष सहस्रभानुः ।
कारुण्यपूर्ण ललितेक्षणपूतमेनं
  कर्तुं प्रसीद भगवन् तव सुप्रभातम् ॥ ४

ताराधिपः सहचरीसहितस्त्वदीयां
  आशां वहन्नमृतमंशुभिरोषधीनाम् ।
राजीषु देव परिषिच्य गतोऽस्तभृङ्गं
  स्वामिन् समस्तजगतां तव सुप्रभातम् ॥ ५

विश्वेश ते भवनमेष तमोविहन्ता
  भानुः करैः परिमृजन् गणमप्युडूनाम् ।
निर्माल्यमस्य विनुदन्नुपसेवते त्वां
  श्रीमत्कुमार जय सम्प्रति सुप्रभातम् ॥ ६

गायन्ति मञ्जुलरवा विहगाः समोदं
  सोमांशुसौम्ययशसो भवतोऽवदानम् ।

हेरम्बसोदर दिशो विशदा निकामं
श्रीमत्कुमार गिरिजासुत सुप्रभातम् ॥ ७

माता तवाद्रितनया विनयानतं त्वां
बाहूपगूहममरेन्द्रविनूत नेतुम् ।
उत्सङ्गमुत्सुकमना मनसामगम्यं
श्रीमत्कुमार गिरिजात्मज सुप्रभातम् ॥ ८

यो मृग्यसे मुनिजनैर्गुह हृद्गुहायां
यो राजसे महित वाङ्मनसाभ्यतीतः ।
सोऽद्य स्थितोऽसि पुरतः करुणालयस्त्वं
नेत्रोत्सवाय भजतां तव सुप्रभातम् ॥ ९

एते हुताशभव तुम्बुरुनारदाद्याः
गान्धर्व गाननिपुणाः सह वीणया ते ।
गातुं यशोऽम्बरतलं त्वरया श्रयन्ते
श्रेयो निधे वरद ते भवताद्विभातम् ॥ १०

चञ्चद्भुजप्रहितघोरशरप्रहारैः
क्रौञ्चाद्रिभेदन मदाम्बुसृजां गजानाम् ।
पञ्चास्य तारकपुरोगमदानवानां
पञ्चाननात्मज विभो भवतु प्रभातम् ॥ ११

वायुर्विशाख सुमसौरभसारवाही
कौमारधारजलशीकर शैत्यशाली ।

वृक्षान्तरेषु मृ दुमर्मरशब्दकारी
त्वां सेवते गिरिशनन्दन सुप्रभातम् ॥ १२

स्नात्वा सरस्युषसि नाथ समागतानां
वेदान् समाहितधिया पठतां मुनीनाम् ।
व्रातो बहिस्त्वदवलोकन कौतुकानां
तिष्ठत्यमेयमहिमन् तव सुप्रभातम् ॥ १३

एते मृदङ्गपणवानकशङ्खतालाः
स्कन्द त्वदीयविमलोज्वलकीर्तिमालाः ।
वन्दिस्तुतिप्रचितकर्णसुखाः प्रवृत्ताः
सुत्रामवन्दितपदास्तु तव प्रभातम् ॥ १४

वेदस्तुतामर मुखाखिललोकगीत
प्रत्यक्षदैवत सतां प्रणतार्तिनाश ।
योगीन्द्रसंयमितमानसराजहंस
श्रीमत्कुमार जय जागृहि सुप्रभातम् ॥ १५

गौरीशलालितवपुर्वसतिः शुभानां
नागेशपूजितपदः पदवी यतीनाम् ।
नाकेश संस्तुतबलोऽसि फलं श्रुतीनां
राकेशमुग्धमुख ते भवतु प्रभातम् ॥ १६

शक्त्या निगृह्य गुह तारकमिन्द्रशत्रुं
नैशं तमो रविरिवामितप्रभावः ।

हर्षाश्रुभिः सह सुरैरभिषेचितस्त्वं
श्रीकार्तिकेय विजयी भव सुप्रभातम् ॥ १७

त्वत्तेज आकलयितुं क इह क्षमेत
स्कन्द त्वदंशमपि वोढुमथोपयाता ।
भागीरथी भगवती क्षुभिता कृशानुः
भग्नश्च भर्गतनयास्तु तव प्रभातम् ॥ १८

धर्मस्य रक्षणमभीक्ष्य सुरेन्द्रहेतोः
आविर्भवः शरवणे तव बर्हिकेतो ।
क्लेशाब्धिमग्नजननिस्तरणैकसेतो
श्रीमत्कुमार गुह जागृहि सुप्रभातम् ॥ १९

उषसि खलु गृणन्तो नाम ते तारकारे
शरवणभव रम्ये पुण्यतीर्थेऽवगाह्य ।
धृतनवजलकुम्भा ध्वारि तिष्ठन्ति भक्ताः
तव परिचरणार्थं वर्तते सुप्रभातम् ॥ २०

हिमकिरणरुचीनां फुल्लमल्लीसुमानां
मरकतसमभासां खण्डबिल्वीदलानाम् ।
निकरमिह गृहीत्वा वृन्दमास्ते सुराणाम्
वरिवसितुमिदानीं बाहुलेय प्रभातम् ॥ २१

कृतसुरवरबाधं शोकदं सज्जनानां
यमनियमरतानामन्तकं तारकं तम् ।

निटिलतटविसर्पिभ्रूलताभीमभङ्गं
हतवत इतमस्तु स्कन्द ते सुप्रभातम् ॥ २२

शिवसुत शिवदस्त्वं शूरपद्मान्तकस्त्वं
वरद वरगुणस्त्वं श्रेयसामाकरस्त्वम् ।
सदयनयन भक्तान् पश्य वश्यान् सदास्मान्
तिमिरमिह विलीनं स्वस्ति ते सुप्रभातम् ॥ २३

विविधकुसुमवर्णानेष बर्ही कलापान्
नयनसुभगरूपानुत्किरन् सप्रमोदम् ।
सुरुचिरशितिकण्ठो वोढुमुत्कण्ठते त्वां
विबुधनिवहवन्द्यं देव ते सुप्रभातम् ॥ २४

ब्रह्मर्षिगणवन्द्याय ब्रह्मविद्याप्रदायिने ।
सुब्रह्मण्याय शान्ताय ब्रह्मचर्यश्रिये नमः ॥ २५

वासुकिप्रतिरूपाय प्रणतार्थविधायिने ।
देवसेनासमेताय श्रीसुब्रह्मण्याय मङ्गलम् ॥ २६

वेदवेदान्तवेद्याय प्रणवार्थस्वरूपिणे ।
श्रेयः प्रेयो निवास श्री सुब्रह्मण्याय मङ्गलम् ॥ २७

विनयावनतभक्तान्तरङ्गनाथ निवेदिता ।
सुब्रह्मण्येश्वरस्वामिन्नुतिरेषास्तु ते मुदे ॥ २८

१४. श्रीगोम्मटेश्वरसुप्रभातम्

अनुष्टुप्

श्रवणानन्दसन्दायिश्रमणस्तुत्यकीर्तये ।
विन्ध्याचलनिवासश्रीगोम्मटेशाय मङ्गलम् ॥ १

शान्ताय शमिनाथाय क्षमिणे श्रुतधारिणे ।
दान्ताय मुनये नित्यं तत्त्वनिष्ठाय ते नमः ॥ २

वसन्ततिलका

विक्रम्य कर्मचयगन्धगजं बलाढ्यं
मूर्ध्नि स्थितं विपुलधैर्यनिधिं मृगेन्द्रम् ।
मन्ये भवन्तमिह संश्रितमद्रिशृङ्गं
श्रीगोम्मटेश्वर विभो कुरु सुप्रभातम् ॥ ३

गुञ्जन्ति मञ्जु मधुपा निकटेऽम्बुजानां
कूजन्ति कोकिलगणा निवहे कुजानाम् ।
गायन्ति देववनिता भवतोऽवदानं
श्रीगोम्मटेश्वर विभो मम सुप्रभातम् ॥ ४

सूर्यः सहस्रमपि नम्रतया कराणां
उद्यम्य ते चरणयुग्ममुपैति नन्तुम् ।
धत्तां त्वदीयनयने विकसद्दलानां
लीलां प्रसन्नरमणीयसरोरुहाणाम् ॥ ५

उग्रेण नाथ तपसा तव तप्तदेहं
शीतांशुभिः शिशिरयन् शशलाञ्छनोऽयम् ।

श्रान्तो विरन्तुमभिकामयते निशान्ते
श्रीगोम्मटेश्वर भवेन्मम सुप्रभातम् ॥ ६

श्रीपौदनाभिधपुरीपरभागधेयो
ध्येयः सदा भुजबलीश्वरनामधेयः ।
सौन्दर्यतो विजितमन्मथरूपधेयो
देयाद्विभु र्दुरितदूरकरं प्रभातम् ॥ ७

साकेतनाथवृषनाथतनूभवस्त्वं
चक्रेश्वरानुज भजन् भुजशालिभावम् ।
भ्रातुः परीभवमुदीर्य विधूय भोगं
त्यागी तपश्चरसि मे तनु सुप्रभातम् ॥ ८

सौभाग्यसारसरसीरुहसोदरस्य
क्रोधारुणस्य विकचीकृतलोचनस्य ।
तेजो विसारि सहितुं तव निःसहायो
भग्नो बभूव भरतो भवतु प्रभातम् ॥ ९

स्फूर्जद्बलाहकविमुक्तजलोपमेन
प्रक्षोभणेन तव बाहुबलेरितेन ।
आसारसारवशरेण[१] पराजितोऽभू-
च्चक्रेश्वरो भुजबलीश्वर सुप्रभातम् ॥ १०

(१. आसारसारवशरेण-आसाररूपेण सारवेण शरेण । आसारो धारासंपातः । आरवेण निनादेन सहितः सारवः शरो बाणः । सरय्वा नद्याः इदं सारवम् (अष्टाध्यायी ६-४-१७४) । शरं जलम् । सारवं शरमेव सारवः शर इत्यभेदाध्यवसायः ।)

उग्रप्रभावलयितं विजितारिचक्रं
  चक्रेशरोषपरुषीकृतचक्ररत्नम् ।
चक्रे त्वया भुजबलीश कुलालचक्रं
  विश्वाभिनन्द्यभुजविक्रम सुप्रभातम् ॥ ११

दिक्चक्रबालजयलब्धबलावलेपात्
  चक्रेशक्लृप्तनिकृतिं व्यवधूय कोपात् ।
संग्रामरङ्गविजयोऽथ तपोविधानं
  लोकोत्तरा तव कृतिः कुरु सुप्रभातम् ॥ १२

नाभेयनन्दन मुनीन्द्रपुरन्दराद्या
  योगीन्द्रवन्द्यचरितानि तवोद्गिरन्ते ।
श्रीगोम्मट प्रथममन्मथ मन्मनःस्थो
  मोहं निरासय विभासय सुप्रभातम् ॥ १३

लेश्याविशुद्धिमधिगम्य निरस्तसङ्गः
  कर्माणि जन्मशतसञ्चितघात्यघाति ।
निर्माय भस्म तपसा धृतसंवरस्त्वं
  श्रीगोम्मटेश्वर विराजसि सुप्रभातम् ॥ १४

वाताशनोर्मितवपुर्विलसल्लताली-
  लीढाङ्गशंसिततपोमहिमा यमीन्द्रः ।
वल्मीकभूषितशिरा अचलोऽसि सत्यं
  श्रीगोम्मटेश्वर भवेन्मम सुप्रभातम् ॥ १५

कामं विजित्य तरसा मनसापि वाचा
संज्ञाचतुष्टयमुदस्य निरस्य भोगम् ।
ध्याने रतः परिहृतावधि शुक्लनाम्नि
श्रीदोर्बलीश्वर जयस्यधुना प्रभातम् ॥ १६

अर्हन् परीषहचयान् विनिहत्य सर्वान्
जित्वेन्द्रियाणि परिहृत्य ततः कषायान् ।
प्राच्ये विराजसि तपोऽपरनाम्नि राज्ये
चिन्मात्रनिर्मलतनुस्तनु सुप्रभातम् ॥ १७

निर्माय दीर्घतपसास्रवबन्धहार्नि
कर्माण्यपास्य जिन निर्जरयाखिलानि ।
निर्वाणसिद्धिमधिगम्य विभासि नित्यं
गीर्वाणवन्दितपदास्तु सुखप्रभातम् ॥ १८

स्याद्वादवातविरोधिवचोविलासः
सम्यक्त्वरत्ननिचितोऽद्रिशिरोनिवासः ।
श्रीगोम्मटेश्वर न तेऽस्ति समः समस्मिन्
लोकेऽवलोकय कृपाकलया प्रभातम् ॥ १९

नानाविधाभिरभिषेकपुरःसराभिः
सेभिरार्जयितुमूर्जितपुण्यराशिम् ।
चामुण्डराजपरिकल्पितभव्यमूर्ते
श्रीगोम्मटेश जगतां तनु सुप्रभातम् ॥ २०

आजानुबाहु कुटिलालकमायताक्षं
वक्षोविशालमृषभोत्तमपीवरांसम् ।
उत्तुङ्गमूर्ति तव रूपमवेक्ष्य सर्वो
लोकः स्वमाकलयते गुणतोऽपि खर्वम् ॥ २१

देव प्रफुल्लसरसीरुहसंनिकाशं
त्रैलोक्यमोहनमृदुस्मितमाननं ते ।
दृष्ट्वापहर्तुमपरत्र न पारयन्ते
चक्षुर्जना जिन तनुष्व सुखप्रभातम् ॥ २२

मालिनी

अयमुदयति भानुस्तप्तचामीकराभो
विशति च हिमरश्मिर्वारुणीमिन्दुराशाम् ।
कुसुमपरिमलाढ्यो वाति शीतो नभस्वान्
मुनिकुलतिलक श्रीगोम्मटेश प्रभातम् ॥ २३

धवलितजगतीकां कीर्तिमिन्दुस्तवैकां
जड इह किरणैस्तां जेतुमुद्यन्निराशः ।
अजित विजिततेजा अम्बरञ्चापि मुञ्चन्
द्रवति विगतमानो गोम्मटेश प्रभातम् ॥ २४

द्विचरमसमये त्वं दण्डयोगं कवाटं
प्रतरमथ वितन्वन् पूरणं ज्ञानिगम्यम् ।
त्वचमिव पवनाशः पुद्गलौघं शरीरं
जहिथ चरममीश प्रार्थये सुप्रभातम् ॥ २५

हरिणी

अरुणकिरणैः संभिन्नास्ते स्फुटोपममौक्तिकाः
विशदरुचयो वृक्षाग्रेषु स्थिता उदबिन्दवः ।
दधति सुषमां माणिक्यानां त्वदोष्ठसमत्विषां
प्रभवतु जगद्भद्रायेदं प्रभातमुपस्थितम् ॥ २६

ललितवलिता मालाः कल्पक्षितिद्रुमकल्पिताः
गगनसरितो वारि क्षीरं सुधार्णवसञ्चितम् ।
द्रुतमुपगतः सौधर्मेन्द्रः प्रगृह्य समर्चितुं
वृषभतनय स्वामिन् पश्य प्रभातमुपस्थितम् ॥ २७

पृथ्वी

विरागबलसंवृतो भुजबलीश वीर्यार्जितां
प्रभूतविभवान्वितां तृणमिव प्रियाभिर्युताम् ।
त्यजन्निह निजावनीं निखिलनिर्जरायै वनीं
ययाथ यमिनाथ संप्रति विभातमालोकितम् ॥ २८

अतिजगती

अभिनवपौदनपुरनिलयश्रीः
भवभयसंभृतजनशरणश्रीः ।
बहुदुरितालिविशरणपदश्रीः
मम सततं हृदि वसतु तपःश्रीः ॥ २९

(अभिनवपौदनपुरम्–श्रवणवेळगोळक्षेत्रम्)

शार्दूलविक्रीडितम्

भास्वद्भ्रूर्भरतानुजो मुनिवरः सौम्यः सुनन्दासुतः
सिंहस्कन्धविभासुरः सुरनुतः शान्तोऽच्युतः केवली ।
धर्मज्ञः प्रियदर्शनः शुभगुणः स्वच्छः स्वयंभूर्विभुः
कुर्याद्बाहुबलीश्वरः शिवकरो नः सुप्रभातं सदा ॥ ३०

स्तवपरामरसंसदुपश्रुतं
श्रवणसंपुटपेयकथामृतम् ।
श्रवणबेलगोलवास महाद्युते
स्तवनमस्तु मुदे महितस्य ते ॥ ३१

अनुष्टुप्

चामुण्डराजसंपूज्यं पावनाङ्घ्रिसरोरुहम् ।
श्रावकभ्रमरालीढं तावकं समुपास्महे ॥ ३२

श्रीमद्बेलगोलवासश्रीगोम्मटेशाभिधाजुषे ।
वीतरागाय यतये विश्ववन्द्याय ते नमः ॥ ३३

नमो बाहुबलीशित्रे श्रीमते धीमते सते ।
अर्हते शमिनां नेत्रे ज्ञानदात्रे नमो नमः ॥ ३४

आदिनाथतनूजाय क्षोदिताखिलकर्मणे ।
श्रीमद्बाहुबलीशाय क्षेमदायास्तु मङ्गलम् ॥ ३५

१८. श्रीगोम्मटेश्वरपञ्चरत्नम्

नितान्तशान्तिसंयुतं प्रशान्तलोकचिन्तितं
चिरन्तनैर्निरन्तरं हृदन्तरेऽनुमन्त्रितम् ।
सदुक्तिधारिणां वरं विमुक्तिदायिनां परं
भजे भवाम्बुधेस्तरिं चिराय गोम्मटेश्वरम् ॥ १

परीषहापराजितं गिरीश्वराग्रसंस्थितं
लतावितानवेष्टितं तपः परं समाश्रितम् ।
निरञ्जनं निरालयं सुखाकरं शुभावहं
भजे भवाम्बुधेस्तरिं चिराय गोम्मटेश्वरम् ॥ २

अराललोलितालकावलीविलासितालिकं
करालकर्ममर्मभेदनिर्मलं निरामयम् ।
सरोरुहास्यशोभिफुल्लमल्लिकादरस्मितं
भजे भवाम्बुधेस्तरिं चिराय गोम्मटेश्वरम् ॥ ३

विधूतमोहविक्लवं विशोधिताखिलास्रवं
सुरेन्द्रचक्षुरञ्जनं मुनीन्द्रचित्तरञ्जनम् ।
कषायदोषभञ्जनं वृषेश्वरस्य नन्दनं
भजे भवाम्बुधेस्तरिं चिराय गोम्मटेश्वरम् ॥ ४

अनङ्गरागनाशनं भुजङ्गभोगभूषणं
विशुद्धबोधमण्डितं मदीयभाग्यसञ्चितम् ।

महत्तरं गुणोत्तरं दिगम्बरं हृदम्बरे
भजे भवाम्बुधेस्तरिं चिराय गोम्मटेश्वरम् ॥ ५

१६. राष्ट्रदेवो भव

मनसि वचसि काये मातृदेवो भव त्वं
निरवधिपितृदेवो निर्मलः कर्मयोगी ।
अथ मतिपरिशुद्ध्याचार्य देवश्च भूयाः
तदनु विगतशङ्कः श्रद्धया राष्ट्रदेवः ॥ १

तृणजलकुसुमानां वाससां भूयसां ते
फलयवपयसाञ्च प्राज्यतामार्जयन्ती ।
विविधवनलताभिर्दैहिकीं मार्जयन्ती
रुजममधिकदया ते सेव्यतां जन्मभूमिः ॥ २

खरकिरणसमानामुग्रकार्यक्षमाणां
परधनपरदाराकृष्टबुद्धिं सुतानाम् ।
सकरुणगलदश्रु प्रेक्ष्य मोहं वहन्ती
भृशमधिकवया भूः सान्त्व्यतां राष्ट्रमाता ॥ ३

१७. ज्योतिर्वितानम्

यच्चैतन्यकला जडं जगदिदं संजीवयत्यञ्जसा
यद्दीप्त्या निबिडं प्रणश्यति नृणामज्ञानरूपं तमः ।
यस्यानुग्रहलेशतो बुधगणाः शश्वत् प्रतिष्ठां गताः
तत् सारस्वतवैभवं विजयते ज्योतिश्चिरं प्रोज्ज्वलम् ॥ १

यथा तितीर्षोरुदधेः परं नौः
यथा मुमुक्षोः परमेशभक्तिः ।
ज्योतिर्यथा वा भ्रमतोऽन्धकारे
सरस्वति त्वं शरणं तथा मे ॥ २

संस्कृताङ्ग्लादिभाषाभिः प्रजासौख्यविधायिने ।
शब्दरूपविवर्ताय कस्मै चिज्ज्योतिषे नमः ॥ ३

१८. श्रीकृष्णः

कामज्वरं व्रजस्त्रीणां कंसादीनां मदज्वरम् ।
भवज्वरञ्च भक्तानां हन्ता दैव्यो भिषग् हरिः ॥ १

यशोदाया भाग्यं समुपचितपुण्यं व्रजसदां
विधिः कंसादीनां निधिरनवधिर्वेदवचसाम् ।

मतिः कौन्तेयानां गतिरमृतदात्री जनिभृतां
महो मे हृद्यास्तां किमपि तिरयन् मोहतिमिरम् ॥ २

मायासृष्टां निखिलजगतीमात्मनानुप्रविश्य
क्षेमायास्याः हरिहरविरिञ्चाभिधानं दधानः ।
श्रेयः प्राप्त्यै सुगमपदवीमुद्धवव्याजतोऽस्मान्
आनैषद्यः स परमगुरुः स्तूयतां वासुदेवः ॥ ३

१९. समस्यापूर्तिः

मुनीन्द्रचित्तं प्रयतं विवृण्वती
कवीन्द्रचेतःस्फुरितं वितन्वती ।
अशेषभाषा अनुगृह्णती सती
प्रवर्धतां संस्कृतवाङ्मयश्रीः ॥ १

क्वचिद् गभीरा कटुशब्दभाषिणी
क्वचिन्मनोज्ञा रसभावनिर्भरा ।
द्विधा विभान्ती गृहणीव ते गृहे
प्रवर्धतां संस्कृतवाङ्मयश्रीः ॥ २

(क्वचित्=शास्त्रे, गृहकार्यविशेषे च । क्वचित्=काव्ये एकान्ते भोजनादौ च)

चुलुकितफणिवाचां न्यायशास्त्रे प्रभूणां
अवगतशबरोक्तिप्राप्तधीकौशलानाम् ।

अयि जड भव तूष्णीं पण्डितानां समाजे
मशक दशनमध्ये वारणाः संचरन्ति ॥ ३

(मशक, दश, न, मध्ये–इतिच्छेदेन समस्यापरिहारः)

समायान्तं कामादलसगमनं क्रूरनयनं
परीतं दासीभिः करविधृतदीपादिभिरलम् ।
मदान्धं पौलस्त्यं विकृतमनसं राक्षसचमू
पतिं दृष्ट्वा सीता व्यपनयति कोपेन वदनम् ॥ ४

अर्थस्य शक्त्या कलहप्रवृत्त्या
युक्त्याऽथवा स्पर्धिषु दुर्मदेषु ।
वाक्पौरुषालम्बिषु शासकेषु
दीनाः कथं वा सुखिनो भवेयुः ॥ ५

स्त्रीष्वन्यदीयास्वनिमेषदर्शनं
सुरालये प्रीतिरनादरः कवौ ।
गुरूपदेशाच्चहराजसेवनं
कलौ युगे हन्त नरोऽपि देवः ॥ ६

(अधोरेखाङ्कितेषु श्लेषो द्रष्टव्यः । चहराजः=Tea, हरस्य अजस्य च सेवनम्)

उद्विग्नो भुवि धर्मकञ्चुकधरैर्धूर्तैर्बकज्ञातिभिः
निर्विण्णः कपटोत्कटैः कटुरवैः किं राजकीयैर्जनैः ।

क्षुब्धः किं कलहोद्भटार्भटकृतैः शार्दूलविक्रीडितैः
शान्तिं शश्वतिकीमभीप्सुरथवा चन्द्रं गतो मानवः ॥ ७

आज्ञा पुनः कस्य न लङ्घनीया
हिमालयः कां प्रददौ शिवाय ।
लोकेषु कां पूज्यतमां गृणन्ति
पितुः सुतां मातरमामनन्ति ॥ ८

(त्रयाणां प्रश्नानां क्रमादुत्तराणि)

परेद्युर्वैवाहो विधिरतिबलश्चैद्यहतकः
सखा भ्रातुः कुर्यां किमिति विकला भीष्मकसुता ।
द्विजानीतं सद्यो हरिलिखितपत्रं सकुतुका
समुद्रं भित्वासौ परमुपगता हर्षमबलाः ॥ ९

(समुद्रं=मुद्रया सहितम्)

अथ श्रुत्वा रक्षोधिपतिवचनं राक्षसगणैः
प्रदीप्ते लाङ्गूले निबिडमुपसंवेष्ट्य वसनैः ।
हनूमान् संक्रुद्धः पवनजनुषासौ हुतभुजा
सह भ्रात्रा वीरो व्यचरदुपरिष्टात् प्रतिगृहम् ॥ १०

('वायोरग्निः' इति श्रुतेरग्निः हनूमतो वायुसुतस्य भ्राता)

गुरुगिरिगरिमाणं तोलयित्वा चरेत् कः
फणिपतिशिरसि त्वामन्तरा कोहि नृत्येत् ।

यमसदनगतश्चाप्यर्भकं जीवयेत् कः
परमपुरुष शक्तिं तेऽवबोद्धुं क ईशः ॥ ११

गलिताङ्गो जरसालसोऽप्यविमृशन् शास्त्रं हरिश्चास्मरन्
रमणीलोचनपद्मीलनविधौ चन्द्रायमाणं मुखम् ।
पलितं बिभ्रदटन्नदभ्ररसनाचापल्यतो भूरिभो-
जनकार्ये निरतः सदा जडमतिर्हास्यास्पदं नारदः ॥ १२

(नारदः=अरदः गलितदन्तः, ना=पुरुषः इति विवक्षितोऽर्थः । नारदमुनिरित्यापाततः प्रतीतिः)

भो भोः पाश्चात्यविद्यपरिणतमतयो राष्ट्रिया भारतीयाः
प्राचीनाचार्यजुष्टा विमलसुरगवी दुग्ध एवामृतं नः ।
बुद्धेरुल्लासमुच्चैरपघनघनतामादधानं प्रधानं
पीत्वा रंरम्यतां तत्, किमु विगतरसासारलध्वा यवाग्वा ॥

जगत् सर्वं मिथ्या भवति खलु सत्यं तु परमं
सदाख्यं ब्रह्मैव प्रथितबहुरूपं विलसति ।
इति ज्ञातार्थस्य प्रथमविदुषो नास्तिदिभिदा
हरे हारे हीरेऽचरचरेनासुरसुरे ॥ १३

(हीरं=वज्रम्, अचर-चर-इन-असुर-सुर-इत्येतेषां समाहारद्वन्द्वः)

२०. श्रीरामायणम्

सृष्टिं स्वामवलोक्य कष्टबहुलां नीचोच्चभावं गतां
कृष्टान् मोहतमस्यदम्यविषयासङ्गांश्च खिन्नान् जनान् ।
स्रष्टुं लोकमदुःखमद्भुतममर्त्यानां स्पृहायाः पदं
वाल्मीकिं विभुरादिशन्मुनिवरं प्रीत्या स्वयंभूः स्वयम् ॥ १

सोऽयं लोकः परमतपसा तेन रामायणात्मा
सृष्टः क्लेशप्रशमनकरः कामनीयः सुराणाम् ।
यस्मिन्नित्यं नवरसमयः स्यन्दते वाग्विलासः
यस्यास्वादान्निरवधि सुखं विन्दते सज्जनौघः ॥ २

श्रीरामः

कौसल्यानयनोत्सवो दशरथस्योग्रतपस्याफलं
विश्वामित्रमनोरथो जनकभूपालस्य भाग्योदयः ।
वैदेहीवदनारविन्दमधुपः कोदण्डझङ्कारभूः
धर्मस्यैकपरायणं विजयते श्रीरामचन्द्रः प्रभुः ॥

२१. श्री शङ्करभगवत्पादस्तुतिः

नमः श्रीशङ्कराचार्यभगवत्पादमूर्तये ।
विपश्चिदगीतपूर्णेन्दुकिरणस्वच्छकीर्तये ॥ १

निर्दोषाद्वैतलक्ष्मीवदनसरसिजोल्लासकर्मांशुमाली
भास्वद्वेदान्तवाणीनयनयुगलनीलोत्पलोन्मेषखेली ।
धर्मद्रोहप्रसक्तप्रतिभटकटुवृक्षावलीदाहकारी
तेजस्त्रैधं दधानो जगति विजयते शङ्करः सद्गुरुर्नः ॥ २

विद्यां केचन तत्त्वबोधमपरे बुद्धिं विशुद्धां परे
वाग्मित्वं कतिचित् स्तुवन्ति भगवद्भक्तिं स्वधर्मं यतौ ।
औदार्यं तु परे विरक्तिमपरे कारुण्यमन्ये तपः
श्रीमच्छङ्करभारतीयतिपतौ स्त्यायन्ति सर्वे गुणाः ॥ ३

परं शान्तमास्यं स्थिरं नेत्रयुग्मं
करः साक्षमालः पुरः शिष्यवृन्दम् ।
उरो भस्मलिप्तं वपुर्दिव्यशोभं
स्मितं चन्द्रिकास्मदगुरोः शङ्करस्य ॥ ४

भास्वत्त्रिवेणीसदृशी त्रिपुण्ड्री
भाले गुरोः कौतुकमातनोति ।
भस्मीकृतैषा गुरुणा गुणत्रयी
तापत्रयी वा किमुपाश्रितानाम् ॥ ५

ममता शमिता भवतापनुदा
  भवता नरता मम चापगता ।
विदितोऽसि गुरो शिव एव भवान्
  चरणं शरणं करवाणि परम् ॥ ६

गाङ्गेयवारि हरिदश्वकरानुरक्तं
  संस्पर्शनात्तनुविशोधनकारि दृष्टम् ।
काषायधारि भवदीयवपुर्नराणां
  सन्दर्शनात्तु करणत्रयशुद्धिकारि ॥ ७

सुखमरीचिकया मम ताम्यतो
  गुरुवचोऽमृतमेव पिपासतः ।
अधिगतं तदहो त्वदुदीरितं
  समधुरं मधुरं मधुनाऽधुना ॥ ८

विद्वज्जालतपःफलं कथितमाचार्यस्य भाष्यं पुरा
  विद्यारण्यतीश्वरैः कविवरैः साधूक्तमेतद्वचः ।
नो चेत्तादृशरम्यवाक्यसुभगं गम्भीरशास्त्रार्थगं
  हृद्यं व्यासमुनेरभूदुपगतं विद्वद्भिरेतैः कथम् ॥ ९

वेदान्तः काव्यमेतद्द्वयमपि गुणतोऽन्योन्यरोधीति बुद्धिं
  धत्ते लोको गुरो त्वद्वचनमधुरता येन लीढा न जातु ।
प्रत्यक्षा वैद्यसृष्टे मधुरगुणनिका लेह्यकल्पेऽथ भाष्ये
  न्यस्ता संसाररोगप्रशमिनि कृपया सा त्वयाद्य क यातु ॥ १०

ओजस्विनी क्वचिदुदीरितवस्तुवृत्या
माधुर्य रञ्जितपदैः क्वचिदुदगतश्रीः ।
किञ्च प्रसादगुणशालिसुवर्णशुभ्रा
वाणी गुरोस्त्रिपथगेव विभाति हृद्या ॥ ११

वाचां काचित्प्रवहति झरी भक्तिनम्रा स्तवेषु
प्रौढा काचित् प्रखरवचसां खण्डने पण्डितानाम् ।
सौम्या सम्यग्विनयनविधौ शिष्यवर्गस्य धन्या
गङ्गास्रोतःप्रहसनपटुः सद्गुरोः काचिदन्या ॥ १२

प्रस्थानत्रयभाष्यमद्भुतमभूत्वत्रः समुद्रोपमं
यद्रत्नान्युपजीव्य पण्डितवरैरक्षोभ्यवैदुष्यकैः ।
व्याख्या-वार्तिक-वृत्ति सिद्धिसहितान् निर्माय भूषागणान्
श्रीमच्छङ्करदेशिकेन्द्र रुचिरान् श्रीशारदा भूषिता ॥ १३

वेदैः सूक्तैः पुराणैः स्मृतिभिरपि महायोगिनस्तेऽनुभूत्या
युक्त्या जाग्रत्सुषुप्तिस्वपनकलितया रज्जुसर्पप्रपञ्चैः ।
अध्यारोपापवादैर्गुरुवर गहनं शुद्धमद्वैततत्त्वं
व्युत्पाद्यास्माकमार्तिं शमयसि करुणासागरः कस्त्वदन्यः॥१४

उपर्युपर्येत्य यदर्थतत्त्वं
जगद्गुरोर्धीर्भृशमालुलोके ।
अतीत्य तद्वैदिकमन्यदीक्षितुं
सुधीर्न कश्चित् प्रभुरस्ति लोके ॥ १५

स्तोत्रमिदं माल्यनिभं बद्धं निर्गन्धपदकुसुमैः ।
पदयोरर्पितमेवं हृद्यं ते भवतु भक्तिमात्रगुणम् ॥ १६

विमलहृदयवासं मोक्षलक्ष्मीनिवासं
शुभयरितविलासं मानवाकारभासम् ।
गुरुपरशिवमन्तश्चिन्तयन् सन्तितीर्षुः
कलयतु चिरमेतां वाङ्मयीं पुष्पमालाम् ॥

२२. श्री श्रीधरस्वामिभ्योऽर्पिता स्तुतिपुष्पमाला

नमोऽस्तु यतिराजाय प्रणवार्थस्वरूपिणे ।
श्रीधरस्वामिने तुभ्यं वरदापुरवासिने ॥ १

लोकवन्दितपादाय श्रीकरेक्षणशोभिने ।
शोकतापापहाराय श्रीधराय नमो नमः ॥ २

चिदम्बरविहाराय काषायाम्बरधारिणे ।
श्रीदत्तप्रतिबिम्बाय श्रीधराय नमो नमः ॥ ३

निस्सङ्गाय निरीहाय निर्ममाय यतात्मने ।
मायातीताय मुनये परिपूर्णाय ते नमः ॥ ४

सनातनपथस्थाय स्वात्मारामाय ते नमः ।
विषयेभ्यो निवृत्ताय प्रशान्तमनसे नमः ॥ ५

त्यागिने योगिने नित्यं निर्वाणसुखभोगिने ।
रागिणे लोककल्याणे यमिने शमिने नमः ॥ ६

धर्मसंस्थापनार्थाय धर्मध्वजविराजिने ।
कर्मबन्धविमुक्ताय श्रीधराय नमो नमः ॥ ७

निगृहीतक्षवृन्दाय सुगृहीताक्षमालिने ।
हस्तोपहृतभिक्षाय दक्षाय गुरवेनमः ॥ ८

कष्टानां दमनायास्तु शिष्टानां कामधेनवे ।
भवतापविशिष्टानां नमस्ते शिशिरांशवे ॥ ९

अज्ञानतिमिरान्धानां विज्ञानज्योतिषे नमः ।
प्रज्ञानामृततृप्ताय प्रकृष्टमहसे नमः ॥ १०

पदश्री शोभितायास्तु वाक्यश्रीदत्तसम्पदे ।
मोक्षश्रीधारिणे नित्यं श्रीधराय पुनर्नमः ॥ ११

विध्वज्जनशरण्याय सज्जनाभयदायिने ।
मज्जतां मृत्युपाथोधौ कर्णधाराय ते नमः ॥ १२

भस्मीकृतमनोजाय भस्मरुद्राक्षभूषिणे ।
निश्शेषीकृतमोहाय कस्मैचिद् गुरवे नमः ॥ १३

ज्ञानमुद्राधरायास्तु योगसाक्षात्कृतात्मने ।
भोगरागविदूराय श्रीधराय पुनर्नमः ॥ १४

वेदशास्त्रानुरोधेन साधुमार्गोपदेशिने ।
वादकौतुकदूराय श्रीधराय नमो नमः ॥ १५

कारुण्यपूर्णनेत्राय स्मेरवक्त्राम्बुजन्मने ।
भक्तानां भाग्यदायास्तु श्रीधरस्वामिने नमः ॥ १६

स्मितचन्द्रिकयाच्छिन्न व्यामोहतमसे नमः ।
धृतमानवरूपाय दत्ताय गुरवे नमः ॥ १७

श्रीसमर्थगुरोः साक्षात् सम्प्राप्तज्ञानभानवे ।
श्रीसज्जनगढक्षेत्र तपःसिद्धाय ते नमः ॥ १८

नारायणात्मजायास्तु नमो नारायणात्मने ।
कमलातनयायास्तु नमो विमलचेतसे ॥ १९

नमः संसारकान्तारसञ्चारक्लान्तबन्धवे ।
जन्ममृत्युजराग्राहनिग्रहव्यग्रकर्मणे ॥ २०

प्रसन्नवदनायास्तु विपन्नार्तिप्रमाथिने ।
प्रपन्नकल्पवृक्षाय श्रीधरस्वामिने नमः ॥ २१

समाय सर्वभूतेषु क्षमाया निधये नमः ।
समाहितात्मने तुभ्यं श्रीधरस्वामिने नमः ॥ २२

सन्ततप्रणवध्यानस्नानशुद्धात्मने नमः ।
रामनामसुधापुण्यपानतुष्टात्मने नमः ॥ २३

अद्वयात्मप्रबुद्धाय वरदाद्रिविहारिणे ।
शुद्धाय सिद्धिदायास्तु श्रीधराय नमो नमः ॥ २४

निखिलहृदयवासं मोक्षलक्ष्मीनिवासं
शुभचरितविलासं मानवाकारभासम् ।
गुरुमविरतमन्तश्चिन्तयन् सन्तितीर्षुः
कलयतु चिरमेतां वाङ्मयीं पुष्पमालाम् ॥ २५

श्रीगुरुस्तुतिसप्तकम्

कैलासाद्रिसितोन्नतद्विपरदप्रोत्कीर्णसिंहासने
भास्वद्भालविभूतिभस्ममुषितस्वर्गापगाविभ्रमम् ।
संध्याम्भोदनिभाम्बरद्युतिपरावृत्तार्द्रदन्तित्वचं
भ्राजन्तं गुरुराघवेन्द्रमपरं शम्भुं शुभाङ्गं नुमः ॥ १

चिन्मुद्राविनिवारिताखिलजगज्जीवेशभेदभ्रमं
रुद्राक्षाक्षरलक्षितौपनिषदश्रीमण्डितोरोगलम् ।
स्मेरास्योदितचन्द्रिकाशमितसंसारान्धकारोदयं
नामं नाममहो महोऽन्वहमहं मोहाहिमुक्तोऽभवम् ॥ २

जगदिदमतिचित्रं कल्पितं चित्तभित्तौ
अवितथमिति मत्वा शोकमोहप्रलोभैः ।
कलुषितचरितं मां बोधयन् ब्रह्म सत्यं
गुरुवर इह वन्द्यो राघवेन्द्रो यतीन्द्रः ॥ ३

गृहसुतधनदाराः कारकाश्चित्तशान्ते-
रिति विकलमतीनामिन्द्रियार्थे रतानाम् ।
श्रुतिवचनसहस्रैर्मार्जयन् मोहलिप्तिं
स जयति गुरुराजो राघवेन्द्रो यतीन्द्रः ॥ ४

मम मनसि सदास्तां रक्तवस्त्रं महास्त्रं
भवगहनविदारं ज्ञातवेदान्तसारम् ।
अचलनियमनिष्ठं व्याघ्रचर्मासनस्थं
महितममिततेजस्तीर्थहळ्ळीमठस्थम् ॥ ५

निखिलभुवनगोप्तुः पावनं चन्द्रमौलेः
हृदयमुकुरबिम्बे स्वर्पितं दिव्यरूपम् ।
तमहमितिमनीषाभावितं पूजयन्तं
गुरुवरमिह भक्त्या विस्मितः स्तौमि नित्यम् ॥ ६

श्रीमत्कर्णाटलक्ष्मीवदनसरसिजोल्लासकर्मांशुमाली
भास्वद्वेदान्तवाणीनयनयुगलनीलोत्पलोन्मेषखेली ।
धर्मद्रोहप्रसक्तप्रतिभटकटुवृक्षावलीदाहकारी
तेजस्त्रैधं दधानो जगति विजयते सर्वतः सद्गुरुर्नः ॥ ७

शुद्धाशुद्धपत्रिका

पुटम्	श्लोकः	अशुद्धम्	शुद्धम्
१	१	मुक	मुपक
२	४	मौकिक	मौक्तिक
३	४	श्लय	श्लथ
४	२	घर	धर
	३	तन्त्य्र	तन्त्र्यं
	६	भुङ्क्श्व	भुङ्क्ष्व
५	९	विद्दि	विद्धि
८	३	द्धन्द	द्दन्द
९	३	बुध्द्या	बुद्ध्या
१०	४	ध्वो	ध्वौं
११	१	पभूतं	प्रभूतं
	२	पायार्दे	पायादे
१४	२	दिशु	दिक्षु
	५	लुक	लूक
१७	८	शलो	श्लो
	२	जिन्तया	चिन्तया
	६	बिन्धु	बिन्दु
२०	२६	रेषा	रेष
	३१	हा३हु...	हा३उ...
२२	७	न्हिरिव	ह्लिरिवा
२३	१२	मन्ता	मता
	१६	स्याप	स्थाप
२४	१९	विदेद	विदेह
२४	२०	सन्या	सत्या

		१३. सुब्रह्मण्य	१३. श्री सुब्रह्मण्य
	१	श्री श्रेयः	श्रेयः
२५	३	भवो	भुवो
२७	१६	रविरिवामित	रविरिवाप्रमित
२८	२०	ध्वारि	द्वारि
२९	२६	समेताय श्री	समेत श्री
३२	१२	क्लृप्त	क्लृप्त
	१४	कर्माणि	कर्मापि
३३	१९	वात	वारित
	२०	सेभि	सेवाभि
३६	३१	नाङ्घ्रि	नाङ्घ्रि
३८	२	जमम	जम
४०	२	गृहणीव	गृहिणीव
४१	६	च्यह	ह्वह
४२	७	होघ्नटा	होद्धटा
		शाश्वति	शाश्वति
	९	मबलाः	मबला
४३	१३	नास्तिदि	नास्तिहि
		दुं	द्धुं
	१३	लध्वा	लघ्वा
		१३	१४
४४		वैदेदी	वैदेही
४७	१२	पदुः	पटुः
४७	१३	त्वत्रः	त्वत्तः
४८	१७	शुभय	शुभच
४९	८	निगृहीत	निगृहीता
	१२	विध्व	विद्ध

विद्वान् न. रङ्गनाथशर्मा बेङ्गलूरुनगरस्थायां सर्वकारीय श्रीचामराजेन्द्रसंस्कृतमहापाठशालयां व्याकरणशास्त्र प्राध्यपको भूत्वा निवृत्तः । व्याकरणालङ्कार-वेदान्तादिशास्त्रेषु कृतपरिश्रमः । संस्कृते कन्नडभाषायाञ्च बहूनां ग्रन्थानां प्रणेता पञ्चाशीतिवर्षदेशीयोऽपि शास्त्राणामध्ययने परिशीलने शास्त्रीय लेखनकार्ये च सततमादरेण प्रवर्तते । धर्मपीठाधिपतिभिरनेकधा संमानितः । साहित्यसंस्थाभिः प्रशस्तिप्रदानैः सत्कृतः । कर्नाटकराज्यप्रशस्त्या भूषितः, राष्ट्रपतिप्रशस्त्या मण्डितश्च । वत्सरेऽस्मिन् तिरुपतिनगरस्थेन राष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठेन (Deemed University) षष्ठदीक्षान्तमहोत्सवे 'महामहोपाध्यायः' इति संमानोपाधिना विभूषितश्च ।